

АСПЕКТИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оптимізація освітнього процесу традиційно знаходиться в сфері наукового дослідження та пов'язана з необхідністю вдосконалення форм і методів організації навчальної діяльності при підготовці фахівців економічного профілю. Напрямок останніх за часом досліджень в цій сфері свідчить про потребу аналізу механізмів оптимізації управління педагогічної діяльності на рівні закладів освіти, що зводиться до надання поєднаних компетенцій, які фактично необхідні здобувачу і будуть використанні у сучасних умовах господарювання. Це означає, що поняття «оптимізації» у даному контексті має власне дві сторони прояву: забезпечення процесу засвоєння студентами як теоретичних так і практичних знань та визначається як вибір результату найкращого (оптимального) варіанту завдання з безлічі можливих за даних умов. Оптимізація педагогічного процесу має бути заснована на базі нових технологій, що включає в себе наступні структурні складові об'єктів навчання: цілі навчання і діагностично задані плановані результати навчання; зміст навчання; засоби діагностики і контролю стану результатів навчання; методи навчання; організація навчального процесу; засобів навчання; результат діяльності - досягається рівень загальної і професійної підготовки.

Принцип оптимізації управління вимагає в кожному конкретному випадку вибір найкращого варіанту плану діяльності, тобто найкращого сценарію поєднання методів, засобів, форм навчання і виховання, чіткого нормування витрат часу, зусиль, створення оптимальних умов для діяльності (навчальних, матеріально-фінансових, морально-психологічних і естетичних), вмілього стимулювання і регулювання навчально-виховного процесу, оперативного контролю та обліку навчальної роботи. Інакше кажучи, принцип оптимізації вимагає, щоб кожен елемент організації навчального процесу досяг не просто кращого, ніж раніше значення показника, а саме максимально можливого, найкращого для даної ситуації - оптимального рівня.

Оптимізація виключає гіперболізацію почергово одних, або інших методів діяльності, усунення недооцінки окремих прийомів, методів і засобів навчання і виховання, перебільшення ролі шаблонних, трафаретних методичних розробок, які не враховують конкретних умов і можливостей студентів та викладачів факультету, групи; вона веде до творчого обґрунтування педагогічного процесу на його науковій основі до пошуку

найкращих варіантів його організації. Ідея оптимальності обов'язково передбачає усунення перевантаження студентів та викладачів щодо навчальної роботи, вимагає забезпечення проведення оптимального рівня складності навчального процесу, оптимального темпу навчання і виховання, оптимального обсягу самостійної роботи. Оптимальність є тим принципом, що характеризує раціональність, розумність, почуття міри в застосуванні всіх інших принципів. Загальна теорія оптимального управління в певній мірі може служити основою для розвитку ідей оптимізації педагогічного процесу у вищій школі і зокрема процесу підготовки фахівців економічного профілю.

Більшість викладачів вищої школи мають досить високу наукову кваліфікацію і тому мають будувати навчальний процес не стереотипно, не шляхом проб і помилок, а шляхом наукового обґрунтування творчого вибору, пошуку, дослідження його оптимальних варіантів. Саме в науковому пошуку і полягає сутність оптимізації навчального процесу. Поліпшення якості навчання і виховання студентів у вищій школі залежить від багатьох чинників: від рівня науково-методичної роботи, від вміння викладачів оптимально організувати свою діяльність, від стану навчально-матеріальної бази, від дотримання нормативів службової діяльності, відпочинку, від морально-психологічного клімату в педагогічному колективі. Організаційний процес навчального закладу складний (для нього важливо узгодження всіх ланок), що найменше гіперболізація одного з них або недооцінка іншого негайно позначається на кінцевих результатах. Тому управління має бути направлене на дотримання системного підходу, до вдосконалення усіх елементів педагогічного процесу при одночасному виділенні особливо актуальних завдань для певного періоду і вибору оптимальних варіантів їх рішень.

Серед основ управління навчальним процесом має бути обґрунтований механізм співпраці із бізнесом та моніторинг навчального процесу, що характерний саме для цього виду діяльності.

Співпраця із бізнесом має проектуватися із урахуванням змін, що проходять на ринку праці, наявності нових педагогічних технологій, що передбачають оптимізацію навчального процесу як конкретної психолого-педагогічної концепції навчання, тобто орієнтацію на кінцевий результат. Оптимізація, на наш погляд - нові технології навчання, які визначають в свою чергу розробку і використання нових методів навчання -

концентроване, модульне, контекстне та інші види навчання. Оптимізація управління закладом вищої освіти у цьому напрямку представляє собою особливу сукупність методів або прийомів, що мають цілеспрямований підхід до поєднання різновекторних елементів виховного-педагогічного, фінансово-економічного характеру, на основі закономірностей і принципів теорій і методики виховання, свідомий науково-обґрунтований (не стихійний, не випадковий) вибір найкращого для конкретних умов, ситуацій варіантів побудови занять і навчального процесу в цілому. Критерії оптимальності - це ознака, на підставі якої здійснюється порівняльна оцінка можливих рішень (альтернатив) і вибір найкращого з них. Критерій оптимальності управління допомагає викладачеві обґрунтовувати своє рішення щодо вибору найкращих в даній ситуації форм і методів навчання та виховання, структури занять, системи занять із врахуванням замовлення бізнесу щодо підготовки фахівців.

Критеріями управління оптимізації можуть бути:

1. Ефективність та якість рішення освітньо-виховних задач з урахуванням професійної спрямованості потреб бізнесу.

2. Оптимально-виправдані фінансові витрати закладу освіти, витрати часу студентів та викладачів на досягнення намічених результатів.

Сутність процесу оптимізації управління навчального процесу зводиться до:

- зміни самої організації навчання за рахунок введення циклічності в цей процес;

- більш точного визначення безпосереднього об'єкта ланцюга навчання бізнес-процесів та їх реалізації відповідно набутих навичок;

- застосування особистісно-діяльнісного підходу в навчанні економічних дисциплін.

- конкретизації завдань навчання на основі вивчення реальних даних підприємства;

- вибору оптимальної логічної послідовності вивчення різних особливостей розвитку економічних процесів як на основі вітчизняного так і зарубіжного досвіду.

Серед сучасних методів оптимізації управління навчання заслуговує увагу використання сучасних механізмів контролю. При проектуванні та моделюванні якості підготовки фахівців неможливо обійтися тільки заданими критеріями стандартів, показниками знань, умінь і навичок. Необхідне джерело достовірної інформації про стан, засоби і умови функціонування кожного елемента педагогічної системи, необхідна можливість вимірювання значення показників якості освітнього процесу. Це досягається шляхом організації системного моніторингу якості освіти. Системний моніторинг передбачає оцінку якості контингенту студентів, професійних освітніх програм, рівня наукової та навчальної підготовленості викладацького і навчально-допоміжного складу, стану науково-дослідних робіт і їх зв'язку зі змістом навчальних дисциплін. Контроль спрямований на

виявлення освітніх і навчальних помилок, прорахунків, проблем. Механізмом контролю в освітньому процесі може служити системний моніторинг, як елемент управління майбутнім для забезпечення довгострокового функціонування системи. Моніторинг представляє функцію управління освітнім процесом і його якістю у випадку коли контроль та організація із зовні має бути замінена самоконтролем і самоорганізацією, коли підвищується відповідальність кожного суб'єкта і об'єкта навчального процесу за його результат. Така система контролінгу навчального процесу має включати такі його види: ретроспективний, поточний, стратегічний, глобальний. Наряду із цими складовими має бути забезпечений власне елемент управління контролінгом та поточним аналізом ринку праці.

Таким чином, функції оптимізації управління у вищій школі багатогранні, визначаються необхідність розвитку освітнього процесу і проявляється в основному в трьох аспектах:

по-перше, забезпечення високого рівня якостей освітнянських послуг, для надбання умінь, навичок, знань, необхідних для успішного виконання майбутньої професійної діяльності, високого ступеня навчально-трудової активності;

по-друге, забезпечення викладання систематичних занять із використанням як теоретичного так і практичного матеріалів ситуаційного характеру на реальних даних бізнес-структур.

Література

1. Закон України „Про вищу освіту” від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Національна стандартна класифікація освіти України (концепція): проект. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://naps.gov.ua/uploads/files/sod/NSKO.pdf> (21.07.2014).
3. Ольшанська О. В. Формування освітніх програм нового покоління в контексті підвищення автономії університетів / О. В. Ольшанська // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну: Зб. наук. праць. – К.: КНУТД, 2016. – Спецвипуск. – С. 428–433.
4. Захарченко В. М. Національна рамка кваліфікацій та освітні програми і кваліфікації [Електронний ресурс] / Режим доступу: [http://erasmusplus.org.ua/2014-05-30-14-56-19/prezentatsii/category/3-iiiageria1y-iiia\(5ioiia1poi-koiiiiaicI\'-ek5peiTп'-5IicIюcIo-2apго\`acI2Iieiiia-iiiinstrumentiv-bolonskoho-protsesu.htm](http://erasmusplus.org.ua/2014-05-30-14-56-19/prezentatsii/category/3-iiiageria1y-iiia(5ioiia1poi-koiiiiaicI\'-ek5peiTп'-5IicIюcIo-2apго\`acI2Iieiiia-iiiinstrumentiv-bolonskoho-protsesu.htm)
5. Скрипник М. І. Еквілінеарність ведення управлінського обліку в умовах використання інформаційних технологій / М. І. Скрипник, М. М. Матюха // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 5. – С. 438–444.
6. Скрипник М. Система навчально-творчих завдань для підготовки аспірантів, здобувачів у післядипломній педагогічній освіті // Післядипломна освіта в Україні. - 2014. - N 2. - С. 53-58.